

A LÉGKÖRI AEROSZOL

A légkörben nem csak gázok vannak!

Aeroszol: gáznemű közeg és benne finoman diszpergált (eloszlott) szilárd vagy cseppfolyós részecskék együttes rendszere

gáznemű közeg: levegő

szilárd vagy cseppfolyós részecskék: aeroszol részecskék

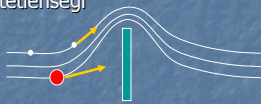

Az aeroszol részecskék jellemzői:

- 1) Gravitációs ülepedésük lassú (a turbulencia hosszú időn keresztül a levegőben tartja a részecskéket)
- 2) A részecske mozgását a tehetetlenségi erő helyett a viszkozitásból származó erő dominálja (a részecske közelítőleg az áramvonal mentén halad)
- 3) Jellemző mozgásformája a Brown-mozgás, amelyet a gázmolekulákkal való ütközés vált ki (impulzus átadás)
- 4) Felületi rétegének tömege nagy a teljes tömegen belül (felületi kémiai reakciók)

Aeroszol részecskékről csak vízgőzben telítetlen levegőben beszélünk. A köd-, felhő-, csapadékcsepp nem tekintjük aeroszol részecskének.

Az aeroszol részecskék mennyiségének jellemzése:

- darab-koncentráció db/cm³, db/m³ N
- felület-koncentráció μm²/cm³ 4·r²·π·N
- térfogat-koncentráció μm³/cm³ 4/3·r³·π·N
- (tömeg-)koncentráció μg/m³ 4/3·r³·π·ρ·N

részecskeméret nagyon különböző lehet →
→ méret szerinti eloszlás

$$\frac{dN}{dr} \quad \frac{dm}{dr}$$

hány darab/mennyi tömeg van $r \pm dr$ mérettartományban

Aeroszol részecskék mérete:

- legkisebb: molekulacsoport (~ 1 nm)
- legnagyobb: 10-20 μm (gravitációs ülepedés!)

max. esési sebesség; nehézségi erő = közegellenállás

$$\frac{4}{3} r^3 \pi \rho g = 6 r \pi \mu v$$

$10^3 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ $18 \cdot 10^{-4} \frac{\text{kg}}{\text{ms}}$
 $\sim \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$ $\sim \frac{\text{kg}}{\text{ms}}$

$10^3 r^2 = 10^{-5} v$
max. 10-20 μm

$r = 0,1 \mu\text{m} = 10^{-7} \text{m} \rightarrow v = 10^{-6} \text{m/s}$
 $r = 1 \mu\text{m} = 10^{-6} \text{m} \rightarrow v = 10^{-4} \text{m/s}$
 $r = 10 \mu\text{m} = 10^{-5} \text{m} \rightarrow v = 10^{-2} \text{m/s} = 1 \text{cm/s} !$
 $r = 100 \mu\text{m} = 10^{-4} \text{m} \rightarrow v = 10^0 \text{m/s} = 1 \text{m/s} !!$

Aeroszol részecskék kiülepedése:

- nedves ülepedés (mint a gázok)
- száraz ülepedés (mint a gázok)
- gravitációs ülepedés (szedimentáció, minél nagyobb egy részecske, annál gyorsabb)

Minél nagyobb egy részecske, annál rövidebb a légköri tartózkodási ideje

Koaguláció (részecskék összetapadása):

aeroszol részecskék jellegzetes folyamata

koaguláció sebessége ~ 1/r → minél kisebb egy részecske, annál gyorsabban olvad össze egy másikkal

Minél kisebb egy részecske, annál rövidebb a légköri tartózkodási ideje

---

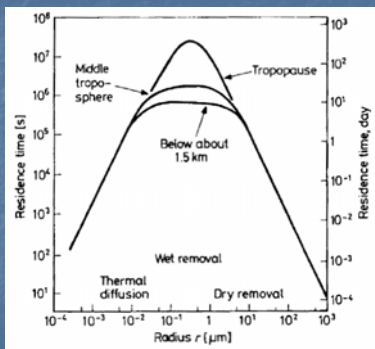

Aeroszol részecskék légköri tartózkodási idejének méretfüggése:

koaguláció   száraz/nedves ülepedés   szedimentáció

Aeroszol részecskék keletkezése: méretfüggő

finom részecskék < 1 µm < durva részecskék
 döntően kondenzációval   döntően a felszín mállásával

kondenzáció: kondenzációra képes gőzökből
 (ált. légköri viszonyok között: alacsony a telítési gőznyomásuk, kevésbé illékonyak)

kémiai reakcióval képződnek vagy közvetlenül kerülnek a légkörbe

kondenzáció: 1. lépés – nukleáció (gócképződés)

- homogén nukleáció: csak gőzök vannak jelen
- heterogén nukleáció: már meglévő részecske is részt vesz benne

---

A nukleáció típusai:

- **homogén homomolekuláris:** egyetlen gőz (csak túltelített gőzben)
- **homogén heteromolekuláris:** több gőz egyidejűleg
- **heterogén homomolekuláris:** egy gőz részecske felületén
- **heterogén heteromolekuláris:** több gőz egyidejűleg részecske felületén

A nukleáció folyamata:

- néhány molekula összetapad, de szét is esik
- telítettség növekedésével, túltelítettség kialakulásával:
 útközés/összetapadás valószínűsége nő
 a molekulacsoport mérete elérheti a kritikus méretet:
 gyorsabban fogja be az új molekulákat, mint ahogy a már befogottakat elveszíti

a nukleáció sebessége: a kritikus méret feletti molekula-klaszterek keletkezési sebessége

---

Nukleáció:

Energetikailag: $\geq$ kritikus méret = labilis állapot
további növekedés nem igényel energiát
(nő, amíg van miből)

Kritikus méret: túltelítettségétől függ
nagyobb túltelítettségénél kisebb a kritikus sugár

Más megközelítés: görbült felszínre nagyobb a telítési gőznyomás

Minden befogott molekulával nő a sugár, csökken a telítési gőznyomás

nő a túltelítettség $\rightarrow$ gyorsul a kondenzáció
(amíg nem csökken a gőznyomás)

Nukleáció:

Homogén homomolekuláris nukleáció: csak túltelített gőzben

Homogén heteromolekuláris: akkor is, ha az egyes gőzökre külön-külön
a levegő nem túltelített

vízgőz mindig van $\rightarrow$ gyakori nukleációs mód a troposzférában
(vegyes molekula-klaszterek jönnek létre)

(pl. a vízgőzre vonatkozó telítettségétől függően a H_2SO_4 kondenzációhoz szükséges
gőznyomás akár 3 nagyságrenddel alacsonyabb is lehet, mint a homogén homo-
molekuláris nukleációnál)

Heterogén homomolekuláris nukleáció: tipikusan a vízgőz
(és a fémgőzök) kondenzációja

A levegő szinte sohasem túltelített vízgőzzel (homogén homomolekuláris nukleáció).
Mindig vannak olyan részecskék (kondenzációs magok), amelyeken a kondenzáció a
vízgőzre vonatkozó telítési gőznyomásnál alacsonyabb gőznyomáson megindul.

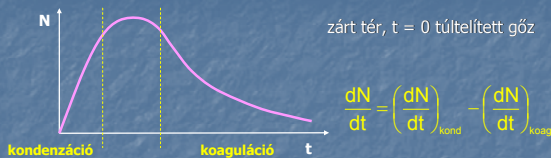

A részecskék koncentrációjának változása:

- 1) gőz keletkezés – a kémiai reakciók sebességétől függ
(kiindulási anyagok mennyisége, környezeti feltételek)
- 2) nukleáció – a gőznyomástól függ (gőzkeletkezés sebessége)
- 3) koaguláció – részecskék számától, méreteloszlásától függ

---

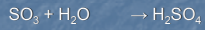
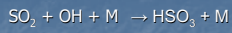

Kondenzációra képes anyagok: kénsav (H₂SO₄)

telítési gőznyomása viszonylag alacsony, $\sim 10^2$ Pa

jellemzően homogén heteromolekuláris nukleáció (vízgőzzel)
sztratoszférában homogén homomolekuláris nukleáció is lehet

H₂SO₄ más anyagokkal **szulfát** sókat képez (pl. NH₃ → (NH₄)₂SO₄)

tengerek felett: DMS → SO₂ → H₂SO₄ → **szulfát**

iparosított területek felett: SO₂ → H₂SO₄ → **szulfát**

sztratoszférában: COS → SO₂ → H₂SO₄ → **szulfát**

korom felületén közvetlen SO₂ → szulfát transzformáció

sztratoszférában: ha nincs elég NH₃ → szabad H₂SO₄ molekulák

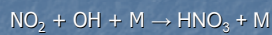

Kondenzációra képes anyagok: salétromsav (HNO₃)

viszonylag magas a telítési gőznyomása, csak részben kondenzálódik

jellemzően homogén heteromolekuláris nukleáció (vízgőzzel)

NH₄NO₃ elbomolhat → nyáron több HNO₃ gáz fázisban (évi menet)

Kondenzációra képes anyagok: szerves anyagok

- nem rég óta ismertek, de az aeroszol részecskék jelentős részét alkotják
- C-atomszám növekedésével csökken a telítési gőznyomás (illékonyág), könnyebben kondenzálódnak
- Nagy C-atomszámú (>10) alifás, policiklikus aromás, oxigént (esetleg mást is) tartalmazó policiklikus vegyületek
- egy részük vízben is oldódik, kondenzációs mag lehet

Elsődleges és másodlagos aeroszol részecskék:

Másodlagos aeroszol részecskék: kémiai úton keletkeznek a légkörben (pl. szulfátok, nitrátok, számos szerves aeroszol részecske)

Van közvetlen szulfát bevitel is (pl. vulkáni tevékenység, tengeri só, stb.), de darabszáma nem jelentős. Tömegre igen (nagy részecskék)!

Elsődleges aeroszol részecskék: nem kémiai úton keletkeznek

Egy részük szintén kondenzációval képződik a közvetlenül kibocsátott gőzökből

---

Elsődleges aeroszol részecskék:

Természetes források:

- biomassza égés – biomasszából és a talajból szerves anyagok, elemi szén (korom), fémek lehűlés során homogén/heterogén kondenzáció
- lösz erózió – finom por (<1 µm)

Elsődleges aeroszol részecskék:

Antropogén források:

magas hőmérsékletű égés → fémgőzök →
→ lehűlés, heterogén kondenzáció

- színesfém kohászat: Cu, Cd, Zn, Ni, V, Cr, Hg,...
- széntüzelés: As, Sb, Hg, elemi szén,...
- olajtüzelés: Ni, V, elemi szén,...
- hulladékégetés: Cd, Mn, Cu, Hg, szerves anyagok (PAH, Cl-tartalmúak)
- közlekedés: Pb, nehéz szénhidrogének, PAH, elemi szén,...

Hg: maradhat részben gáz halmazállapotban (illékony)

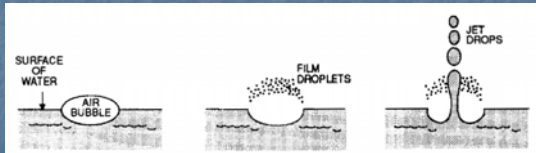

Durva (>1 µm) aeroszol részecskék:

általában közvetlenül kerülnek a légkörbe

- **Tengeri só:** ~85% NaCl (+ MgCl, MgSO₄, KCl, CaCl₂, CaSO₄,....)
elsodort vízcsepp túl nagy, a felszínre érkező buborékok szét pattanása – buborékképződés ~ szélesebbég

---

Durva (>1 µm) aeroszol részecskék:

- **A felszín aprózódása** – szél erózió, talaj részecskék
csak kevés részecske elég kicsi ahhoz, hogy tartósan a levegőben maradjon, de nagy az össztömegük
- **Kisebb források:** erdőtüzek
vulkáni tevékenység
biológiai eredet (baktériumok, spórák, pollenek, vírusok,...)
meteorit por
- **Antropogén források:** ipari folyamatok (pl. cementgyártás)
erózió (utakról, mezőgazd. területekről)
felvert por, gumimorzsalék, fékbetét (korábban azbeszt), stb...
építési folyamatok („por”)

Aeroszol részecskék anyagmérélege:

	Természetes	Antropogén
kénvegyületek → szulfát	150	+ 190 Mt/év
NO _x → nitrát	30	+ 50 Mt/év
VOC → szerves aeroszol	100-400	+ 10 Mt/év
ipar, közlekedés		110 Mt/év
biomassza égetés		90 Mt/év
talajerózió	1500	Mt/év
tengeri só	1300	Mt/év
vulkáni por	30	Mt/év
biológiai anyag	50	Mt/év
meteorit por	1	Mt/év
ÖSSZESEN	3100-3400	+ 450 Mt/év

Aeroszol részecskék koncentrációja:

óceánok felett: 10-100 db/cm³
vidéki levegő, kontinentális háttér: 10³-10⁴ db/cm³
városi levegő: >10⁵ db/cm³

Lényeges a méret szerinti eloszlás!

ettől függ a kondenzációban játszott szerepük
ettől függ a légköri optikában, energiaátvitelben játszott szerepük
ettől függ az egészségügyi hatásuk

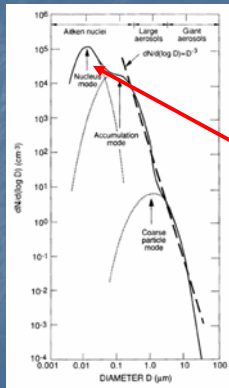

Aeroszol részecskék méreteloszlása:

a méret szerinti eloszlás általában 3 lognormál eloszlás összege – arányuk helytől, időtől függ

1. Nukleációs eloszlás: nukleációval keletkező részecskék. A gőzforrás közelében jelentős. Gőzutánpótlás híján jelentősen csökken (koaguláció), a 0,1-1 μm tartományba kerül át.

Gőzképződésben fontos a fotokémiai-
lag keletkező OH (napi menete van).
Éjjel csökken a bioszféra VOC
kibocsátása (fény, T), lassulnak a
reakciók.

A méret szerinti eloszlásnak napi menete van

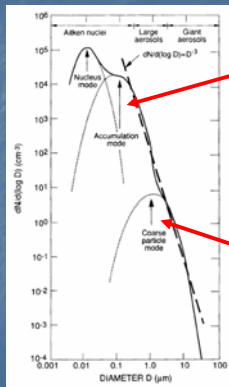

Aeroszol részecskék méreteloszlása:

2. Akkumulációs eloszlás:

- a nukleációs eloszlásból „akkumulálódik” ide az anyag koagulációval

- ezekre a részecskékre kondenzálódik az anyag heterogén kondenzáció esetén.

3. Durva eloszlás: talaj és tengeri sós részecskék

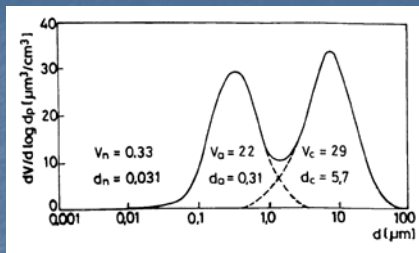

Aeroszol részecskék méreteloszlása:

rengeteg kicsi, sok közepes, kevés nagy részecske,

DE

a tömeg/térfogat > 50% a durva és csak < 1% a nukleációs tartományban

$m \sim r^3$ -- 1 000 000 db 0,1 részecske tömege = 1 db 10 μm-es részecskéével

---

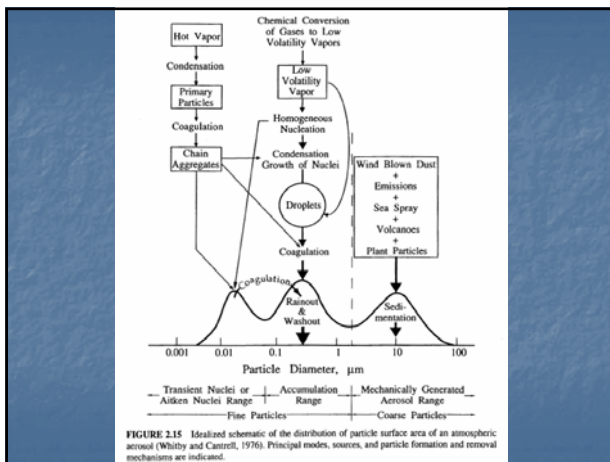

FIGURE 2.15 Idealized schematic of the distribution of particle surface area of an atmospheric aerosol (Whitby and Cassrell, 1976). Principal modes, sources, and particle formation and removal mechanisms are indicated.

Aeroszol részecskék kémiai összetétele:

- **Nukleációs tartományban:** a kondenzálódó gőzöknek megfelelő összetétel
Jelentős részben $(NH_4)_2SO_4$. Sok a részleteiben alig ismert szerves anyag + elemi szén. Iparosított területeken jelentős lehet az NH_4NO_3 mennyiség
- **Akkumulációs tartományban:** vegyes összetétel
Nukleációs tartományból koagulációval. Nem változik az összetétel, de vegyes részecskék jöhetnek létre. A részecskékre heterogén kondenzációval kerül anyag (pl. fémek). C, S, N tartalom jelentős
- **Durva tartományban:** ásványi anyagok a kontinensek felett, tengeri só az óceánok felett.
Talaj: Si, Al, Fe, Ca (oxidok)
Óceánok: Na, K, Ca, Mg (kloridok, szulfátok, stb.)

Dúsulási tényező (Enrichment Factor):

Dúsulási tényező: referencia anyaghoz képesti relatív koncentráció
Nem reaktív anyagok forrás-meghatározására. Hogyan viszonyul a mért összetétel a forrás összetételéhez?

$$EF(x) = \frac{([x]_{\text{aeroszol}}/[ref]_{\text{aeroszol}})}{([x]_{\text{forrás}}/[ref]_{\text{forrás}})}$$

x – a vizsgált anyag, ref – a referencia anyag (pl. óceánra Na, talajra Al)

Ha $EF(x) \approx 1$, akkor a minta valószínűleg a feltételezett forrásból származik (pl. óceáni eredet, szaharai homok, stb.)

Ha $EF(x) > 1$, akkor a minta nem csak a feltételezett forrásból tartalmaz anyagot

Ha $EF(x) < 1$, akkor rosszul választottunk referencia anyagot, nem kizárólag a forrásra jellemző

Dúsulási tényező (Enrichment Factor) - példa:

Többlet (excess) szulfát: amit az óceáni eredetű szulfáthoz az antropogén források hozzáadnak

$$EF(\text{szulfát}) = \frac{[\text{szulfát}]_{\text{aeroszol}} / [\text{Na}]_{\text{aeroszol}}}{[\text{szulfát}]_{\text{forrás}} / [\text{Na}]_{\text{forrás}}} \quad \leftarrow \text{mért}$$

$$[\text{szulfát}]_{\text{aeroszol}} = [\text{szulfát}]_{\text{óceáni}} + [\text{szulfát}]_{\text{antropogén}}$$

$$[\text{szulfát}]_{\text{óceáni}} = \left(\frac{[\text{szulfát}]_{\text{forrás}}}{[\text{Na}]_{\text{forrás}}} \right) \cdot [\text{Na}]_{\text{aeroszol}}$$

$$EF(\text{szulfát}) = \left(\frac{[\text{szulfát}]_{\text{óceáni}} + [\text{szulfát}]_{\text{antropogén}}}{[\text{Na}]_{\text{aeroszol}}} \right) / \left(\frac{[\text{szulfát}]_{\text{forrás}}}{[\text{Na}]_{\text{forrás}}} \right)$$

$$EF(\text{szulfát}) = 1 + \frac{[\text{szulfát}]_{\text{antropogén}} / [\text{Na}]_{\text{aeroszol}}}{[\text{szulfát}]_{\text{forrás}} / [\text{Na}]_{\text{forrás}}}$$

$$(EF[\text{szulfát}] - 1) \cdot \left(\frac{[\text{szulfát}]_{\text{forrás}}}{[\text{Na}]_{\text{forrás}}} \right) \cdot [\text{Na}]_{\text{aeroszol}} = [\text{szulfát}]_{\text{antropogén}}$$

Forrás-analízis (source apportionment):

A mért összetétel a különböző források részecske-összetételének lineáris kombinációja

A különböző források jellemző összetételének ismeretében, a dúsulási tényező mérésével következtetni lehet az egyes források relatív hozzájárulására

$$\begin{matrix} m \text{ anyag } (c_i) & i. \text{ anyagra} & R_i = \left(\frac{c_i}{c_{ref}} \right)_{\text{levegő}} & r_j = \left(\frac{c_i}{c_{ref}} \right)_{j. \text{ forrás}} \\ n-1 \text{ forrás } (r_j) & & & \end{matrix}$$

$$R_1 = a_{11}r_{11} + a_{12}r_{12} + \dots + a_{1n}r_{1n}$$

$$R_2 = a_{21}r_{21} + a_{22}r_{22} + \dots + a_{2n}r_{2n}$$

⋮

$$R_m = a_{m1}r_{m1} + a_{m2}r_{m2} + \dots + a_{mn}r_{mn}$$

$$\sum_{j=1}^n a_{ij} = 1$$

m+1 egyenlet, n>1

n (a_i) + m (ε_i) ismeretlen

∃!, amelyre ε_i=0

R_i > min(r_{ij}, j=1,...,n-1)

Aeroszol részecskék kikerülése:

- **Száraz ülepedés:** felszíni adszorpció
nagy részecskék – szedimentáció is
(gravitációs ülepedés)
- **Nedves ülepedés:** vízben oldhatók kondenzációs magként
kis részecskék - koagulációval a cseppekbe
nagy részecskék - ütközéssel a hulló cseppekbe

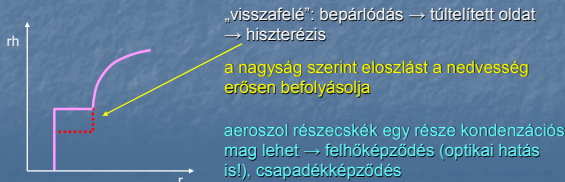

Aeroszol részecskék hatása:

A) Légkörfizikai hatás: sugárzásátvitel - visszaver → hűt (pl. szulfát)
- elnyel → fűt (pl. korom)
- látástávolság csökkentése

- vízben oldható, higroszkópos részecskéken 100% rel. nedvesség alatt megindul a vízgőz kondenzációja, oldatcsepp keletkezik
- oldatcseppre a telítési gőznyomás alacsonyabb, mint a szilárd részecskére → a relatív túltelítettség megnő → a csepp (göbületi sugár) nő → a relatív túltelítettség nő → a csepp hígul → a relatív túltelítettség csökken → egyensúly

---

Aeroszol részecskék hatása:

B) Egészségügyi hatás: belélegezve egészségkárosító hatásuk lehet (méret- és anyagfüggő)

- > 10 µm: elakad a felső légutakban, viszonylag gyorsan kiürül
- < 1 µm: a tüdő mélyére is lekerülhet, nehezen távozik, hosszan tartó hatás
- vízben oldhatók: elnyelődnek a felső légutakban, viszonylag gyorsan távoznak
- fémek: mérgezési tünetek
- PAH: rákkeltő hatás
- korom: más anyagok (pl. SO₂/H₂SO₄/szulfát) hordozója lehet

Mit mérjük? Darab-koncentráció, tömeg-koncentráció, kémiai összetétel, méret szerinti eloszlás (+kémiai összetétel)?

Mindent nem lehet (pénz!)

PM₁₀: <10 µm tömeg-koncentráció (PM_{2,5} és PM_{1,0} is kellene)
kívánatos lenne a kémiai összetétel is

Aeroszol részecskék hatása:

C) Környezeti hatás: az antropogén eredetű részecskék többlet terhelésként jelentkeznek

- szulfát, nitrát: savasodás – növény- és halpusztulás, korróziós károk
- nitrát: eutrofizáció
- nehézfémek: oldható formában felszívódnak a vegetációban – mérgezés, beépülés a táplálékláncba
- elemi szén (korom): elősegíti a korróziót, esztétikai kár
- antropogén szerves anyagok: sok közöttük a karcinogén, mutagén, teratogén
  - PAH (Polycyclic Aromatic Hydrocarbons - policiklikus aromás szénhidrogének): sok rákkeltő
  - POP (Persistent Organic Pollutants – lassan lebomló szerves anyagok): növényvédőszer, klórtartalmú égési származékok és ipari melléktermékek – rákkeltő, mutagén, beépül a táplálékláncba (elsősorban a tengeri élővilágba)

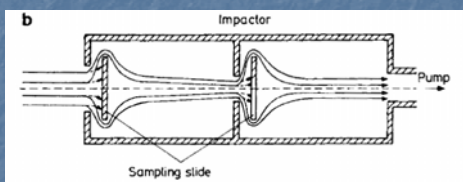

Aeroszol részecskék mérése:

Mintavétel: többnyire szűrőn (teflon, papír, üvegszál, stb.)

Nagyság szerinti eloszlás: (kaskád) impaktőr

Szűrőkből: tömeg-koncentráció (aeroszol tömeg/átszívott légtérfogat) anyagösszetétel mérések

---

Aeroszol részecskék mérése:

Anyagi összetétel vizsgálata szűrőről:

- szűrőről leoldott anyag kémiai analízise (spektrofotometria, kromatográfia [GC, IC, HPLC])
- szűrő elégetve → CO₂ analízis (elemi+szerves szén mennyiség)
- szűrő fényelnyelése – elemi szén (=korom)
- (elektron)mikroszkópos vizsgálat – morfológiai analízis (kristályok, spórák, stb.)
- nukleáris módszerek (PIXE, neutron aktiváció, röntgen-fluoreszcencia, stb.) – főleg fémek, ásványi anyagok kimutatása

---

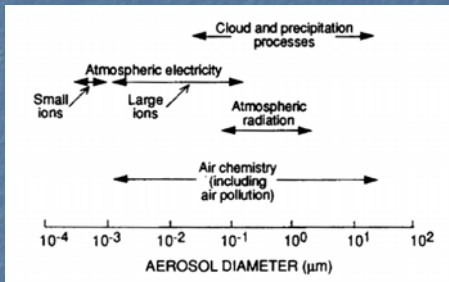
